איז תלמיד חכם רשאי לעמוד מפני רבו "

אלא שחרית וערבית כדי שלא יהיה כבודו

מרובה מכבוד שמים מיתיבי 6ר' שמעון

בן אלעזר אומר מנין לזקן שלא ימריח ת"ל

זקן ויראת ואי אמרת שחרית וערבית בלבד

אמאי לא ניטרח חיובא הוא אלא לאו כולי

יומא לא לעולם שחרית וערבית בלבד

ואפ"ה כמה דאפשר ליה לא ניטרח אמר

ר' אלעזר כל ת"ח שאין עומד מפני רבו

נקרא רשע ואינו מאריך ימים ותלמודו משתכח שנאמר יומוב לא יהיה לרשע

ולא יאריך ימים כצל אשר איננו ירא מלפני

האלהים מורא זו איני יודע מהו כשהוא

אומרס יויראת מאלהיך הרי מורא זו קימה

ואימא מוראת רבית ומוראת משקלות ר'

אלעזר פני פני גמר איבעיא להו בנו והוא

ו) [נעיר נג.], ט [בריקי וברא"ש ובע"י נוסף: תקום. ועיין גירסת רש"י

ד) נגעים פי"ג משנה (T

כה. תוספתא דנגעים פ"ו

ה"ה ח"כ פ' חזריע פרק יב, ה) מכות כב: ע"ש, 1) ברכות יג: טו. כב.

מענית כט: לחמן עא:

ד. כ:], ז) שחלים פ״ה

ה"ב, ק) עירוביו כו. ברכות כ: תוספתה דקדושין פ״ה ה״ה ע״ש [ועי׳ מש״נ לעיל כט.], ט) [ברכות

ה.], י) [נראה ט״ס ול״ל מאוני לדק האמור בפרשת

קדושים [ויקרא יט, לו]. (רש"ש)], ל) [ויקרא יג, מו], ל) ירושלמי סוף

בכורים הל' ג ובשחלים פ"ה

() ודף לב:ן, ם) ובעמוד ה׳ ד"ה אין], [וכ"כ תוס' חולין נד:], ע) [בתוס' הרא"ש: דבעמידה], ע) [מנחומא

פרשת כי תנא סימן חן,

בחגינה

ה ע"ל ד"ה

אין תלמיד חכם רשאי לעמוד מפני רבו אלא שחרית וערבית. תימה למה איקפיד רבא לעילט שמא קמו מפניו שחרית וערבית ולאו אדעתיה ונראה לפרש דדין זה אינו נוהג אלא באותם

אחרים חייבין לעמוד אפי׳ מאה פעמים ביום שמא יראה אחר ויחשדם ואפילו אותם שדרין בבית הרב נמי אם באו פנים חדשות לריכין לעמוד: [אין ת"ח בו'. מימה וכי כל הני דלעילא מיירי בלא קמו שחרית וערבית ול"ל אינו רשאי אינו חייב כדפי׳ לעילן 🗘 ת״י: ואימא מורא משקלות. פירש נקונטרס גבי משקלות כתיב (דברים כה) אבן שלמה ולדק יהיה לך וקשה דלא מלינו בשום מקום דכתיב בהו מורא בהדיאב ויש גורסים מכשולות דכתיב (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול ויראת וא"ת א"כ מאי משני פני פני גמר גבי מכשול נמי כתיב לפני עור לא תתן מכשול וי"ל דלא דמי ש דעמידה מפני זקן שייך לירא מפני השם כדאמר (ב"ק דף מא:) את ה' אלהיך תירא לרבות ת"חג ור' יצחק מפרש דמצינו מורא במשחלות כדאמרי׳ במדרשפי זכור את אשר עשה לך עמלק בפרשת כי תצא והיינו

רבו מהו לעמוד מפני אביו ת"ש דאמר ליה שמואל לרב יהודה ∘שיננא יקום מקמי לך עמלק ואתה עיף ויגע ולא ירא אבוך שאני רב יחזקאל ידבעל מעשים הוה אלהים היינו בשביל המשקלות דועל דאפילו מר שמואל נמי קאים מקמיה אלא מאי קאמר ליה הכי קאמר ליה זימנין עון זה בא עמלק דבתר פרשת משקלות כתיב זכור את אשר עשה דאתי מאחורי קום את מקמיה ולא תיחוש דכתיב במשלי (יא) מאזני מרמה ליקרא דידי איבעיא להו בנו והוא רבו מהו תועבת ה' ואבן שלמה רצונו וסמוך שיעמוד אביו מפניו ת"ש דאמר ר' יהושע ליה בא זדון ויבא קלון כלומר שעל בן לוי אני איני כדי לעמוד מפני בני אלא עון זה בא זדון וקלון של עמלק: משום כבוד בית נשיא מעמא דאנא רביה ותפילין

הא איהו רבאי קאימנא מקמיה יה"ק אני איני כדי לעמוד מפני בני ואפילו הוא רבאי דהא אנא אבוה אלא משום כבוד בית נשיא איבעיא להן רכוב כמהלך דמי או לא אמר אביי ת"ש וא סהממא יושב תחת האילן ומהור עומד ממא ממא עומד תחת האילן וא ומהור יושב מהור ואם ישב הממא המהור ממא וכן באבן המנוגעת ואמר רב נחמן בר כהן זאת אומרת ירכוב כמהלך דמי ש"מ איבעיא להו מהו לעמוד מפני ספר תורה ר' חלקיה ור' סימון ור' אלעזר אמרי יקל וחומר סמפני לומדיה עומדים מפניה לא כל שכן ר' אלעי ור' יעקב בר זבדי סמפני הוו יתבי חליף ואזיל ר' שמעון בר אבא וקמו מקמיה אמר להו חדא דאתון חכימי ואגא חבר ועוד כלום תורה עומדת מפני לומדיה סבר לה כר' אלעזר דאמר ר' אלעזר אין ת"ח רשאי לעמוד מפני רבו בשעה שעוסק בתורה מהליים עלה אביי: בוהביםו אחרי משה עד בואו האחלה ר' אמי ור' יצחק נפחא ״חד אמר לגנאי וחד אמר לשבח מאן דאמר לגנאי כדאיתא מ"ד לשבח אמר חזקיה אמר לי ר' חנינא בריה דר' אבהו א"ר אבהו א"ר אבדימי דמן חיפא "חכם עובר עומד מלפניו ד' אמות וכיון שעבר ד' אמות יושב יאב ב"ד עובר עומד מלפניו מלא עיניו וכיון שעבר ד' אמות יושב ינשיא עובר עומד מלפניו מלא עיניו ואינו יושב עד שישב במקומו שנאמר והבימו אחרי משה עד בואו האחלה: ס⁺כל מצות עשה שהזמן גרמא וכו': ת"ר איזוהי מצות עשה שהזמן גרמא סוכה ולולב שופר וציצית

ותפילין או בכתיפו של זה הנושאה: מהו לעמוד. מי מיחייב למיקם או לא: חורה עומדת מפני לומדיה. בתמיה לפי שעסוקים בדבר הלכה היו קרי להו לדידהו חורה עלמה ולדידיה קרי לומדיה: לייט **עלה אביי.** אהך דרבי אלעזר כל מאן דליית ליה: **כדאיסא.** משום דדבר מגונה הוא לא רצה לפרסמה והרי הוא מפורש D במדרש רבי תנחומא^ש ראו כמה עבים שוקיו כמה צוארו שמן הכל משלנו: **עומד מלפניו**. משמתחיל ליכנס לחוך ארבע אמות ואינו יושב עד שיעבור הימנו ארבע אמות השניות: שנאמר והביטו אחרי משה. ומשה נשיא היה:

מכבוד שמים. שהרי פני יולרו אינו מקבל אלא שחרית וערבית הלכך מי שעומד מפני רבו שחרית אינו רשאי לעמוד מפניו אלא ערבית: אמאי נא. מאי טרחא איכא אורחא דמילתא הוא: נא הדרין בבית הרב דמסתמת עמדו שחרית וערבית הבל תלמידים ניטרה גרסינן: וטוב לה יהיה לרשע. אין טוב אלה תורה ש שנאמר

כי להח טוב אלמא תלמודו משתכח ולא יאריך ימים אלא כצל מה טעם לפי שאינו ירא מלפני ה' ומורא זו קימה היא כדמפרש ואזיל: מוראת לבית. דגבי רבית נמי כתיב וויהרא כה) אל תקח מאתו וגו' ויראת וכן גבי משחלות ודברים כהו יי אבו שלמה ולדק וכו': פני פני גמר. כתיב הכא מלפני וכתיב התם (ויקרא יט) מפני שיבה: והוא רבו. הבן רבו של אביו: מקמי אבוך. ואע"ג דרב יהודה רביה דרב יחזקאל אבוה הוה כדאמרי׳ לעיל (דף לב.) אבא לא תתנייא הכי: אלא מאי קאמר ליה. אמאי לריך לאזהוריה אי לאו למילף מינה הוראה בעלמא דאף על פי שהוא רבו חייב לעמוד מפניו: אני איני כדאי לעמוד מפני בני. קס"ד דה"ק אני רבו של בני ולא הייתי כדי לעמוד מפניו אלא מפני שנתחתן בנשיא ומדקאמר אני איני כדי ש"מ דאילו היה כדי שהיה תלמידו הוה ליה למיקם: ה"ק. כלומר איני כדי דקאמר לאו משום גדולת תורה הוא אלא מפני שהוא אביו קאמר דאין אב כדי לעמוד מפני הבן: רכוב כמהלך דמי. רבו רכוב כמהלך דמי ולריך לעמוד מפניו: או לאו. כמהלך דמי אלא כיושב דבתריה דידיה אזלינן והא קא יתיב: ה"ג להך ברייתה בת"כ טמה יושב תחת החילן וטהור עומד טמח טמח עומד מחת החילן וטהור יושב טהור ואם ישב הטמא הטהור טמא וכן באבן המנוגעת. ויליף לה מקרא דאין מצורע מטמא טהור הנכנס עמו לאהל אלא א"כ יושב המצורע. ורישא דברייתא הכי איתא מחוץ למחנה מושבו ? מושבו טמח מכחן חמרו הטמח יושב תחת האילן כו': טמא עומד מחת החילן וטהור יושב טהור. דישיבת טהור לא מהני מידי אלא ישיבת טמא: וכן באבן המנוגעת. ואדם נושאה תחת האילן וטהור יושב תחת האילן לא נטמא הטהור עד שישב נושה החבן וחם ישב נושה החבן נטמא הטהור ואפי׳ הוא עומד: זאת

אומרת. מדקתני וכן באבן המנוגעת:

רכוב כמהלך דמי. דלאו בתריה דידיה

אזלינן אלא בתר בהמה הנושאתו דהא

הכא לא בתר אבן אולינן אלא בתר

אדם הנושאה אזלינן דאי בתרה דידה

אולינן אפילו לא ישב נושאה נטמא

הטהור דהא איהי מיתב יתבא בחיקו

גליון חש"ם גמ' יושב תחת האילן ומחור בו'. עי' ינמות דף קג ע"ב תד"ה כיון עוכנס:

הנהות הנר"א [א] גם' ממא יושב כו'. עי׳ בנוסח הגמרא דברכות דף כה:

מוסף רש"י

שלא יטריח. אם יכול לילך דרך אחרת שלא יעמיד מכמים (חגיגה ה.). פני פני גמר. נ"ם נמל וחורה פני גמר. נ"ט גמו (טובה ה). טמא עומד תחת האילן. ולח בנושח אם המת קחי, דמת לח שנח עומד ולח שנח יושב ולח שנח חולך אהל הוא וגני מנורע קתני לה בת"כ דגלי ביה רחמנה ישיבה דכתיב ישב מחוץ למחנה מושבו (ברכות כה.). לייט עלה אביי. כל שיסמוך על זה (לקמן עא:).

מוסף תוספות

א. שהיו מקפידין אפילו בסעודה. תוס' הרח"ש. ר לא רפרשח הדושיח לי"ל. ג. ומורא רבך כמורא שמים. תוס' הרח"ש. וכן סומים: מוט סומים בדפו״ר. הוא במוס׳ בדפו״ר. ד. שלא היית זהיר במשקולות. מוס' הרח"ש.

נר מצוה שע א מיי׳ פ״ו מהלכות

עשין יג טוש"ע י"ד סימן רמב סעיף טו בהג"ה: שעא ב מיי' פ"ו מהלי ממרים הלכה ד טוש"ע י"ד סי׳ רמ סעי׳

ג [טוש"ע י"ד סי' רמד סער׳ יב]: ד מיי' פ"ו מהל' ממרים הלכה ד' טוש"ע י"ד סי'

רמ סעי' ז: שעב ה מיי פ"י מהל' הלכה יב ופ׳ ט״ז הל״ג: עשין יג טוש"ע י"ד סי

רמב סעיף טו: שער ז מיי׳ פ״י מהל׳ מ״ח הלכה נו חמנ רפב סעיף ב:

שעה ח טוש"ע שם סי׳ רמד סעיף יא: מיי פ"ו מיי פ"ו מ

ח"ח הלכה ו חמנ עשין יג טוש"ע י"ד סי" רמד סעיף ט: שעו י מיי׳ שם טוש״ע

:שם סעיף יג שעח כ מיי שם טוש״ע :סטיף יד

שעם ל מיי פי״ב מהלי ע״ז הלכה ג סמג לאוין נו טוש"ע א"ח סימן

תורה אור השלם ו. וטוב לא יְהֵיָה לְרַשַּׁע ולא יַאֲרִיךּ יָמִים כַּצֵּל אֲשֶׁר אֵינֶנוּ יָרֵא מִלְפְנֵי מהלח חיג אלהיח: אֱלהִים: קהלת חיג 2. מפְּנֵי שֵׁיכָה תְּקוּם וְהָדְרָתְ פְּנֵי זְקַן וְיָרְאתְ מַאֱלֹהֶיךְ אֲנִי יְיָ: ויקרא יט לב ויקרא יט לב

3. והיה כצאת משה אל הָאהֶל יָקוּמוּ כָּל הָעָם וְנִצְבוּ אִישׁ פָּתַח אָהֱלוּ יִנִצְבוּ אִישׁ והביטו אחרי משה עד באו האהלה:

תום' ר"י הזקן אפילו הכי. לא נטרח שחרית וערבית. מקמי אבוך. ורבי יהודה היה בנסקלין והוה תני ליה נסקלין בנשרפין, כדאיתא [סנהדרין פ, ב] ולעיל ולב. אז מייתי לה בגמרא ופסק וממרים פ"ר ה"דן כפשט מפוי אריו ואיוו טומד כלומר שזמן קבוע לעשות והזמן גורם המצוה